

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. директора

Відокремленого структурного підрозділу

«Полтавський фаховий коледж

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого»

Любов СТАРОСТИНА

2025 рік

Положення про запобігання та протидію насильству та жорсткому поведженню з дітьми у Відокремленому структурному підрозділі «Полтавський фаховий коледж Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого»

м. Полтава

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Положення про запобігання та протидію насильству спрямоване на забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорстокого поводження з дітьми у Відокремленому структурному підрозділі «Полтавський фаховий коледж Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (далі за текстом – Коледж). Положення розроблено на підставі Законів України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про охорону дитинства», Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженої постановою КМУ від 04.06.2025 р. №658, Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженого постановою КМУ від 19 листопада 2025 року № 1513, Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1646, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 р. за №111/34394 та інших нормативно-правових документів, що не суперечать чинному законодавству.

1.1. Основні терміни, які вживаються в Положенні:

Дитина - особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше.

Безпечне освітнє середовище - сукупність умов у закладі освіти, що унеможлиблюють заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможлиблюють вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною, зокрема домашнього насильства, насильства за ознакою статі, булінгу (цькування), мобінгу (цькування), а також будь-які незаконні угоди стосовно дитини, зокрема вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини.

Домашнє насильство – діяння фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають чи проживали однією сім'єю, але не перебувають чи не перебували у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає або проживала особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, а також погрози вчинення таких діянь.

Види насильства :

- економічне насильство - форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

- психологічне насильство - форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, з спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

- сексуальне насильство - форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності;

- фізичне насильство - форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Булінг (цькування) - психологічне, фізичне, економічне чи сексуальне насильство, тобто будь-яке умисне діяння (дія або бездіяльність), у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, яке систематично вчиняється особою стосовно дитини, з якою вони є учасниками одного колективу, або дитиною стосовно іншого учасника одного колективу та яке порушує права,

свободи, законні інтереси потерпілої особи та/або перешкоджає виконанню нею визначених законодавством обов'язків.

II. ЗАВДАННЯ

2. Основними завданнями є:

- створення середовища, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства та жорстокого поводження з дітьми, а також забезпечення оперативного їх розгляду та реагування на них;
- запровадження порядку дій, спрямованих на унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- формування у працівників Коледжу відповідального ставлення до недопущення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- поширення культури нульової толерантності до насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки вчинення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- інформування дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників Коледжу з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- проведення оцінювання ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми в діяльності Коледжу, вжиття заходів, необхідних для їх усунення або мінімізації;
- врахування ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми під час прийому на роботу працівників до Коледжу;
- ознайомлення з організацією доступних та безпечних способів повідомлення про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми;
- оперативне реагування за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень) про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми у Коледжі;
- організація тренінгів, інших навчальних заходів з навчання та підвищення обізнаності унеможливлення насильства та жорсткого поводження з дітьми;
- організація інформаційних сесій для дітей (пояснення прав дитини, способів захисту, контактів для звернення);

- залучення батьків, інших законних представників дитини (проведення батьківських зборів, розповсюдження інформаційних матеріалів);
- розміщення у доступних місцях для дітей та батьків, інших законних представників інформаційних матеріалів (плакатів, брошур із контактами служб допомоги, контактних номерів телефонів для анонімного звернення);
- проведення заходів з моніторингу, а саме:
 - самоперевірки (оцінки ефективності заходів, виявлення проблемних аспектів);
 - збір інформації для зворотного зв'язку (анкетування дітей, батьків, персоналу);
 - аналіз інцидентів (вивчення випадків насильства для запобігання повторенню).

2.1. Директор Коледжу:

- сприяє створенню безпечного освітнього середовища в Коледжі, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- затверджує Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в Коледжі, забезпечує його оприлюднення, обов'язкове ознайомлення з ним працівників та здійснює контроль за його виконанням;
- дотримується вимог щодо політики найму працівників до Коледжу, пов'язані із політикою запобігання насильству (перевірка кандидатів на наявність судимостей, рекомендації);
- організовує навчання персоналу з питань захисту прав дитини;
- виявляє поведінку дітей, працівників Коледжу, які потенційно можуть призводити до насильства та жорстокого поводження;
- розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) (далі за текстом-повідомлення) (додаток №1) про випадки насильства або жорстокого поводження з дитиною в Коледжі протягом однієї доби з моменту надходження, яке реєструється у журналі (додаток №2), та у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною невідкладно повідомляє про це батьків, інших законних представників дитини, а також письмово повідомляє уповноважений підрозділ органу Національної поліції України та службу у справах дітей;
- сприяє проходженню особами, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження, відповідної програми для таких осіб;
- взаємодіє зі службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я та іншими уповноваженими органами для

оперативного реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми.

Забезпечує:

- проведення навчань, тренінгів, профілактичних заходів для дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників Коледжу з питань запобігання насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

- інформування дітей та їх батьків або інших законних представників дитини, працівників Коледжу про їх обов'язок повідомити про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми з наданням інформації про шляхи інформування про такі випадки;

- функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення;

- інформування працівників Коледжу з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, що передбачає такі напрями (теми), як:

розпізнавання фізичного, психологічного, економічного та сексуального насильства;

методи профілактики булінгу серед дітей;

використання ненасильницьких методів спілкування та управління конфліктами;

надання першої психологічної допомоги дітям, які постраждали від насильства та жорстокого поводження з дітьми;

дотримання правових норм щодо захисту дітей від насильства тощо.

2.2. Психолог:

- є членом комісії з розгляду випадку насильства та жорстокого поводження з дитиною;

- під час працевлаштування осіб до Коледжу, проводить опитування, яке може включати запитання ситуаційного характеру щодо насильства або жорстокого поводження з дитиною, з метою виявлення можливої схильності особи до агресії, насильницької поведінки, жорстокого поводження;

- забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження;

- розробляє та поширює інформаційні матеріали з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми шляхом розміщення на інформаційних стендах у приміщенні Коледжу, розповсюдження серед працівників Коледжу, дітей, їх батьків або законних представників дитини у формі буклетів (листівок);
- здійснює реалізацію просвітницького напрямку всіх учасників освітнього процесу шляхом організації тематичних заходів, бесід - консультацій з метою формування навичок толерантної та ненасильницької поведінки, спілкування та взаємодії;
- проводить оцінювання ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми в Коледжі, вживає заходи, необхідні для їх усунення або мінімізації;
- проводить тренінги, інші заходи для працівників;
- проводить моніторинг в частині ефективності проведених заходів, виявлення проблемних аспектів;
- проводить збір інформації для зворотного зв'язку шляхом анкетування дітей, батьків, персоналу;
- використовує типову анкету для анонімного опитування дітей (додаток №3);
- проводить аналіз інцидентів шляхом вивчення випадків насильства для запобігання повторенню;
- попереджає будь-які види і форми насильства та конфлікти серед здобувачів освіти;
- аналізує причини та умови, які могли сприяти або стати підставою для порушення прав дитини;
- аналізує на предмет наявності ризиків насильства та жорстокого поводження з дитиною та вживає заходи до унеможливлення настання таких ризиків.

2.3. Соціальний педагог:

- є членом комісії з розгляду випадку насильства та жорстокого поводження з дитиною;
- здійснює комплекс заходів з виховання, навчання, розвитку і соціального захисту здобувачів освіти у Коледжі та за місцем проживання за допомогою основних видів діяльності (соціальні дослідження, корекційно-розвивальна робота, профілактична робота, консультативно-просвітницька робота, організаційно-методична робота);

- виявляє інтереси, потреби, труднощі і проблеми,, конфліктні ситуації, відхилення у поведінці здобувачів освіти, своєчасно надає їм соціальну допомогу та підтримку;
- є посередником між дитиною та Коледжем, сім'єю, середовищем, спеціалістами різноманітних соціальних служб, відомств та адміністративних органів;
- вивчає психолого-медико-педагогічні особливості студентів, їх мікросередовище, умови проживання.

2.4.Працівники Коледжу у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною :

- вживають невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною;
- повідомляють директора Коледжу та одного з батьків або інших законних представників дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поводження, та дитини, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження про виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною;
- надають у разі потреби домедичну допомогу, викликають бригаду екстренної (швидкої) допомоги та звертаються до уповноваженого підрозділу органу Національної поліції.

ІІІ. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

3.1.Здобувачі освіти мають право на:

- якісні освітні послуги;
- індивідуальну освітню траєкторію, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм і темпу здобуття освіти, навчальних дисциплін та рівня їх складності, методів і засобів навчання;
- інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення;
- свободу творчої, спортивної, оздоровчої, культурної, просвітницької, наукової діяльності тощо;
- особисту або через своїх законних представників участь у громадському самоврядуванні та управлінні Коледжем;
- безпечне, здорове та інклюзивне чи спеціальне освітнє середовище;
- повагу людської гідності;

-захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь - яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування), дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачам освіти;

- отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг особі, яка постраждала від насильства та жорстокого поводження з дітьми, стала свідком або вчинила насильство або жорстоке поводження з дітьми;

-проходження відповідної програми для осіб, які вчинили насильство або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком або постраждали від насильства або жорстокого поводження;

3.2. Здобувачі освіти зобов'язані:

- виконувати вимоги освітньої програми (індивідуального навчального плану за його наявності), дотримуючись принципу академічної доброчесності, та досягти результатів навчання, передбачених стандартом освіти для відповідного рівня освіти;

-поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм;

- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;

-дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку;

-повідомляти адміністрацію Коледжу про факти насильства та жорстокого поводження з дітьми свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

3.3. Працівники, які залучаються до освітнього процесу, мають право на:

-працю у безпечному та здоровому освітньому середовищі;

-захист професійної честі і гідності;

-захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, дискримінації за будь – якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

3.4. Працівники зобов'язані:

-дотримуватися педагогічної етики;

-сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я, брати участь у забезпеченні та розвитку безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища;

- дотримуватися академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами освіти в освітньому процесі та науковій діяльності;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;
- формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності дотримуватися Конституції та законів України;
- формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;
- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачам освіти, запобігати вживанню ними та іншими особами на території Коледжу алкогольних напоїв, наркотичних засобів, іншим шкідливим звичкам;
- дотримуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку, виконувати свої посадові обов'язки;
- у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною:
 - вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з дитиною;
 - за потреби надати домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги та звернутися до органів Національної поліції України;
 - повідомити директора Коледжу та принаймні одного з батьків або інших законних представників дитини, яка вчинила насильство або жорстоке поводження, та дитини, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження;
 - у разі вчинення жорстокого поводження з дитиною директором Коледжу - невідкладно повідомити про це ректора Університету.

3.5. Батьки або інші законні представники здобувачів освіти мають право:

- подавати директору Коледжу (у разі вчинення жорстокого поводження з дитиною директором Коледжу – ректору Університету та/або уповноваженому ним органу (особі) усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки насильства або жорстокого поводження з дитиною, а також стосовно інших

учасників освітнього процесу, вимагати невідкладного (протягом однієї доби з моменту надходження) реагування на такі випадки.

Батьки зобов'язані:

-виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;

-поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;

-сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених нею результатів навчання;

-дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;

- формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;

-настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

-формувати у дітей усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

-виховувати у дитини повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України;

-дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за наявності);

-сприяти створенню та розвитку в закладі освіти безпечного, здорового та інклюзивного чи спеціального освітнього середовища.

IV. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСІБ

4.1 Відповідальність осіб за вчинення домашнього насильства, передбачена статтею 173⁻² Кодексу України про адміністративні правопорушення.

4.2 Відповідальність осіб за вчинення булінгу (цькування) учасника освітнього процесу, передбачена статтею 173⁻⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

4.3 Відповідальність осіб за вчинення мобінгу (цькування) працівника, передбачена статтею 173⁵ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

4.4 Відповідальність осіб за вчинення насильства за ознакою статі, передбачена статтею 173⁶ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

4.5 Відповідальність осіб за сексуальне домагання, передбачена статтею 173⁷ Кодексу України про адміністративні правопорушення.

V. ВЗАЄМОДІЯ КОЛЕДЖУ З УСТАНОВАМИ, ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ЗАХИСТУ ВІД РІЗНИХ ФОРМ НАСИЛЬСТВА ТА ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

5.1. Налагодження співпраці зі службою у справах дітей, центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій.

5.2. Проведення спільних превентивних інформаційно-просвітницьких заходів з усіма учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії насильству та жорсткому поведженню з дітьми.

5.3. Участь представників інших установ, організацій у професійному інформуванні усіх учасників освітнього процесу щодо запобіганню насильству жорсткому поведженню з дітьми.

Додаток 1
до Положення

ТИПОВА ФОРМА
первинного повідомлення про підозру
на випадок насильства щодо дитини

(найменування закладу освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури і спорту, оздоровлення та відпочинку, молодіжних центрів, дитячих та молодіжних громадських об'єднань, інших громадських об'єднань, що є суб'єктами молодіжної роботи, які контактують з дітьми)

Дата події або виявлення: _____ 20____ р.

1. Інформація про дитину:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

вік дитини: _____

соціальний статус (за потреби):

- дитина з інвалідністю;
- дитина-сирота;
- дитина, позбавлена батьківського піклування;
- інше: _____.

2. Інформація про особу, яка повідомляє:

прізвище _____

ім'я _____

по батькові (за наявності): _____

найменування посади: _____

контактний номер телефону: _____.

Опис ситуації: _____

(вказати максимально докладно, що сталося, коли, де, хто був присутній)

3. Інформація про ознаки насильства/поведінку дитини:

- тілесні ушкодження;
- страх, уникання контакту;
- розповіді про образи/тиск;
- інше: _____.

4. Інформація про вжиті заходи (на момент заповнення):

- поінформовано відповідальну особу закладу;
- поінформовано батьків/інших законних представників;
- поінформовано службу у справах дітей;
- поінформовано уповноважений підрозділ органів Національної поліції;
- інше: _____.

(підпис особи, яка заповнює
первинне повідомлення)

(дата)

ТИПОВА ФОРМА
реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки)

Порядковий номер	Інформація про спосіб отримання повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини (звернення (повідомлення): усне/письмове)	Прізвище, ім'я дитини	Тип ситуації*	Заходи реагування	Результат**	Підпис відповідаль особи
------------------	--	-----------------------	---------------	-------------------	-------------	--------------------------

*Зазначається факт про фізичне/психологічне насильство/булінг/спробу втечі/інше.

**Зазначається, чи поінформовано органи, надано допомогу, припинено контакт тощо.

ТИПОВА АНКЕТА
анонімного опитування для дітей*

1. Чи почувався (почувалася) ти в безпеці під час перебування у Коледжі?

- так, завжди;
- інколи;
- ні.

2. Як до тебе ставилися дорослі?

- з повагою;
- байдуже;
- іноді грубо або несправедливо.

3. Чи були випадки, коли хтось із працівників Коледжу, інших залучених фахівців або дітей тебе лякав, ображав або погрожував?

- так;
- ні.

4. Чи знаєш ти, до кого можна звернутися за допомогою?

- так;
- ні.

5. Що б ти хотів (хотіла) покращити для того, щоб було безпечніше?
(відкрите поле)

*Анкета заповнюється дітьми у доступному форматі.